

רצו א כתיב בהמתך וכו'. משנה סוף פרק הפרה (דף נ"ד):
 ועמלתי ליתך נהמתך נהמתך משנת מה להלן מיה ועוף
 נכלל וכו'. **ומ"ש** אפילו במיני חיה שבים לוקה. **שם** אמר
 רבי ירמיה אמר ריש לקיש המרביע שני מינים שמים לוקה ולפי
 דמרושמי דכלאים (פ"א ה"ו)
 ונבאשית רנה (פרשה ו אות ד)
 אמרו דלי אפשר להרביע דגים
 משום הכי כתב רבנו אפילו במיני
 מיה וכן כתב הר"ש הלכות כלאים
 (סימן ה):

הלכות כלאי בהמה

סימן רצו

פרטי רמזי דינים המבוארים בזה הסימן

[א] המרביע מין מאיזה בעל חי עם שאינו מינו ואפילו במיני חיה שבים לוקה: [ד] אסור ליתן בהמתו [לגוין] שירביענה כלאים: [ג] מותר להכניס שני מיני בהמות בדיר אחד: [ה] הגולד מן הכלאים מותר: [ו] מינין שדומין זה לזה (ו)הן כלאים זה בזה: [ז] מין שיש בו ישובי ומדברי אם מותרים זה עם זה: [ח] הכרי אסור עם החיה ועם הבהמה: [ט] הבאים מן הכלאים אם מותרים זה עם זה: [י"א] העושה מלאכה בשני מינים או מנהיגם אם לוקה: [י"ב] אדם מותר עם כולם לעשות מלאכה ולהנהיג: [י"ג] מנהיג שני מינים זה אצל זה ואינם קשורים יחד: רוכב בסוס לצוד ציד ומושך בחבל הכלבים אצל הסוס: [י"ד] קשר שני סוסים בקרון וקשר עמהם חמור: [טו] עגלה המושכת בקרון וקשר מין אחר בצד הקרון או מאחוריו:

ב ואסור לישראל שיתן בהמתו לגוי וכו'. נפרק הפועלים (דף ג.) צעיל ללא איפשיטא גבי חסימה ולחומרל כמו שכתב נמוסן משפט נסיתן עליה והוא הדין גבי הרבעה וכן פסק הרמז"ס:

רצו פרטי רמזי דינים המחודשים המבוארים בזה הסימן:
 [א] אם יש ליהור מדובר בקול רם עם הגרם המנהיגים כלאים:
 [טו] ישראל ההולך עם הגרם המנהיגים כלאים אם יכול ללמדם היאך יעשו שילכו האופנים ולא יתעכבו:

א כתיב (ויקרא י"ב) **בהמתך לא תרביע כלאים ולא**

דוקא בהמה אלא הוא הדין חיה ועוף. משנה נפרק הפרה (נ"ד נ"ד): ועמלתי שם ליתך לה נהמתך נהמתך משנת: **ומ"ש** הי"לכך המרביע מין עם שאינו מינו בין בהמה עם בהמה וכו'. משנה נפרק שמיני דכלאים (מ"ג): **ומ"ש** אפילו במיני חיה שבים. מיתרל נסוף פרק הפרה (נ"ה): **ומ"ש** לוקה בין בארץ בין בחוצה לארץ. פשוט הוא:

ב ומ"ש ואינו לוקה עד שיכניס כמכחול בשפופרת וכו'. מיתרל דשמואל נפרק הפועלים (נ"מ ג.): **ומ"ש אבל איסורא איכא אפילו אם יעלם זה על זה או יעזרם בקול. כן כתב הרמז"ס** (כלאים פ"ט ה"א):

ד ומ"ש ואסור לישראל שיתן בהמתו לגוי שירביענה לו. שם (ג.) איבעיא להו מהו שיאמר אדם לגוי שירביענה לגוי שנת דאיסור סקילה אבל חסימה דאיסור לאו לא

א כתיב בהמתך לא תרביע כלאים (ב) ולא דוקא בהמה אלא הוא הדין נמי חיה ועוף (ג) הי"לכך המרביע מין עם שאינו מינו בין בהמה עם בהמה וחיה עם חיה או חיה עם בהמה ועוף בין טמאים עם טמאים [א] בין טמאים עם טהורים אפילו במיני חיה שבים לוקה בין בארץ בין בחוצה לארץ: ב ואינו לוקה עד שיכניס כמכחול בשפופרת אבל איסורא איכא אפילו אם יעלם זה על זה (ג) או יעזרם בקול: ד (ד) [א] ואסור לישראל שיתן בהמתו לגוי שירביענה

פרישה

יעוררם [ג]. ואין להקשות פשיטא שיש איסור אם יעלה זה על זה או יעזרם נקול דהא אמרין (פ"ג ג.) אסור ללמד שיראה בעשה שהבהמות נוקקין זה לזה משום הרהור דיש לומר דהכא אסור אפילו אם אינו רואה חי נמי מה שכתב הכל אבל איסורא איכא ר"ל שיש איסור מן המורה ד. והיסור נראה דלא קשה מיד דהא אמרין מותר להרביע מין נמינו אהדדי משום דבעודמו עריר ולא חמי לדי ינר: (ד) ואסור לישראל שיתן בהמתו לעכו"ם שירביענה לו. (והוא הדין אמירה לעכו"ם נאסור לזו אסור אם לא שהע"ט טעה מעלתו [ר"ן פ' השוכר דף ק"יג] [מק"ט ר"מ ע. דער ראשון והגהות מרדכי בגמ' דף ק"ט] [פ"י משנ]. עד כאן המגיה) עיין מה שכתבתי במד"ש:

דרישה

מהאי טעמא וזוה תמה עליו הראב"ד. וכסף משנה כתב דצריך לומר דסבירא ליה להרמב"ם כיון דאמירה לעכו"ם ספיקא דרבנן הוא נקט לקולא ודחה זה ממה שכתב הרמב"ם פרק ט"ו (מאיסור ביאה הי"ג) לענין טירוס דאסור לישראל לומר לעכו"ם לסרס לו בהמתו שמע מינה דסבירא ליה דנקטינן ספיקא דאיבעיא הנ"ל לחומרא וקשה לי הוה ליה לדחות זה מפרק ט' ממה שכתב בכלאי בהמה לאיסור וכמו שכתבתי טו. ואפשר משום דיש לדחות דבכלאי בהמה לאו משום אמירה לחוד אסור אלא משום דנחת הבהמה בידו ומטייע בידים ומשום הכי דרקק לומר ואסור לישראל שיתן בהמתו לעכו"ם שירביענה לו אלא כיון שמה שכתב בפרק ט"ו דאיסורי ביאה דאפילו אמירה לחוד [אסור] מזה נלמד דגם הרמב"ם נקט ספיקא דאיבעיא לחומרא משום הכי כתב הבית יוסף וכסף משנה טעם הרמב"ם גם כאן כפרק ט' בכלאי בהמה דאסור משום אמירה

רצו (ב) ולא דוקא בהמה וכו'. דלפינן נהמתך נהמתך משנת: (ג) הי"לכך המרביע וכו' עד אפילו במיני חיה שבים. עיין נמוספוס נסוף פרק שור שנ"ג ד' וה' (נ"ה ד"ה המרביע) שכתב דגים שמים לא שייך הרבעה אבל באר מיום שמים שייך הרבעה ע"ש. זה שכתב רבנו אפילו במיני חיה שבים. ונראה דלאו דווקא שניהם של מים אלא הוא הדין אם האחד של ים ואחד של יבשה וכל שכן הוא דהא איכא טפי כלאים מחלו הן שניהם של ים. וכמו שכתב הרמב"ם שני מינים דקאמר אפילו נהנהגה מין של ים עם של יבשה הם אשמיטין דאף על גב דאין הנהגתן זוה שזה הולך חיה שם אפילו הכי אסור: (ג) או יעזרם בקול. ספרים אמרים

הנהרות והערות

[ב] הפל"ם שם תמה כיון דהוי ספיקא דרבנן הו"ל לפסוק לקולא: [ג] בכל הכתי והדפוסים העתיקים הראשונים שהיו לפנינו הגירסא "יעזרם" ולא בגירסא זו: [ד] הפ"ו כאן (בסק"א) דחה דבריו וכתב מהא דלוקין רק מכת מדרות מבאר שאסורו מדרבנן (וכ"ה בחשבין ח"ב סי' נח) והוסיף ולא קשיא מהא דאסור לראותן כשנוקקים בהמות זה לזה דמפני הרהור אין מכות מדרות והכא שמעוררם בקול לוקה מכות מדרות:

כרפוסים המצויים שהגירסא בהם לר"מ: [טו] לפי דברי הר"ם בה' מלכים (פ"י ה"ו) שכתב "מפי הקבלה שבני נח אסורין בהרבעת בהמה ובהרבת אילן בלבד" וכו' לא קשיא ד"ל דאסור ליתן לו להרביע משום לפני עורר ואף כשלא אומר לו וכמ"ש המל"ם (בפ"א מה' כלאים הי"ג) גבי הרבת אילנות. וע"ע בררשה (סימן רצו אות א):

רצו א בכתי פרו הגירסא "בין טמאים עם טהורים בין טהורים עם טמאים" בדפוס שלוניקי לא כתב "בין טמאים עם טמאים":

ג ומ"ש אבל מותר להכניסם בדיר ביחד. גס זה סס (נ"מ) דומה לשועל: מין שיש בו מדברי וכו'. סוף פרק הפרה (סג): ומ"ש ואינו זקוק להפרישם אפילו רואה שרובעים זה את זה. כן כתב הרמב"ם (כלאים פ"ט ה"ב):

ה הנולד מהכלאים מותר בהנאה ובאכילה וכו'. כן כתב הרמב"ם (סס ה"ג) וכן משמע בפרק צ' דביכורים (מ"י) דכיו חלבו חסור משמע דנשרו מותר ה:

ו כל שני המינים בהמה או חיה אפילו הן דומין זה לזה וגדלים זה עם זה כלאים זה עם זה כיצד הזאב עם הכלב. משנה בפרק קמא דכלאים (מ"ו): ומ"ש וגדלים זה עם זה. נסוף פרק הפרה גבי מרגנול טווס ופסיוני משום דרצו צהדי הדדי מהו דמימא מין מד הוא קא משמע לן וכתב הרמב"ם (סס ה"ד) חף על פי שמתעברין זה מזה ודומים זה לזה הו"ל והס שני מינים הרי הן כלאים:

ז מין שיש בו מדברי וישווי כגון שור הבר עם השור וכו' מותרים זה עם זה. כן כתב הרמב"ם (סס ה"ה) והוא מדמתן פרק ח' דכלאים (מ"ו) שור הבר מין שיה יוסי אומר מין חיה וקאמר עלה בירושלמי (פ"ח ה"ד) הא שור עם שור הבר אינם כלאים ולא כרבי יוסי ונסוף פרק הפרה (נה) קאמר בפשיטות דגמלא פסקאה וגמלא טייעא אינם כלאים: ומ"ש אבל האווז עם האווז הבר אסורים זה עם זה וכו'. מימלא סס ויהיב טעמא שזה צ"ל מנמוך וזה צ"ל מנפנים רב פפא אמר הא טעונה חלד בעמא דשחלא והא טעונה כמה בעמא דשחלא:

ח הכווי אסור עם החיה ועם הבהמה. משנה פרק צ' דביכורים (מ"א):

ט הבאים מן הכלאים אין מותרין אומר הנולדים מן הסוס חף על פי שאינם חמור מותרים זה עם זה וכן הנולדים מן החמור חף על פי שאינם סוס מותרים אומר הנולדים מן הכלאים אין מותרין

י הבאים מן הכלאים מן הכלאים וכו'. הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

יא הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

יב הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

יג הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

יד הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

יז הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

יח הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

יט הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

כ הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

כא הבאים מן הכלאים אין מותרין הכי אימא בפרק אורח ואת בנו והכי פירושו מספקא לן אי חוששין לזרע האב הילכך ממנה נפסק אס אמומיהס שוות ואין חוששין לזרע האב פשיטא דמין אחד הוא ואפילו חוששין לזרע האב נמי חסוב מין

דרכי משה

י רצו (א) וכן פירש הר"ן פרק השוכר את הפועלים דף (ק"ב ע"א) (גג) (נמוק"י תהלת דבור ראשון) דאמירה לגוי אפילו באיסור לאו אסורה. וכן פסק המרדכי בהגהות דשבת (דף ק"פ ע"א) (ס"י חנט) דאסור לומר לגוי שיעשה דבר איסור אם לא שהגוי עושה להנאת עצמו ולכך מותר להאכילו דבר איסור ועיין במגיד משנה פרק י"ג

פרישה

(ה) ומותר לקיימו. פירוש ולא פיימא חף על גב דמותר לאכלו אסור לקיימו כמו בכלאי זרעים נאכל ישראל נסימן ל"ו: (ו) והרמב"ם עם הפוסק. מלשון בני הרמב"ם (אסור מ"י): (י) אבל האווז עם האווז הבר אסורים. לפי שזה צ"ל מנמוך וזה צ"ל מנפנים. גמלא שור שנגס אס הפרה (ב"ק נה) מורי ורבי (מהרש"ל סגהמיו לטור):

דרישה

דכל ימי גידול הפרי נעשה באיסור שנרכב מין אילן זה אמין אחר והנייקה באה משניהן וק"ל. וא"ת מאי שנא מסירוס דאם יתן לישראל לעכו"ם בהמתו לסרוט או סרסה העכו"ם מאליו באשיר יודע שניחא לישראל בזה דקונסין אותו וצריך למכור הבהמה וכמו שכתב רבינו באבן עזר סוף סימן ה' (ד"ט ע"ש) ולמה לא קנסוהו גם כן בהרבעת בהמה. אפשר לומר דבסירוס דבהמה המסורסת הולכת לפנינו ונהנה כמה שאסר התורה דוקא קנסוהו מה שאין כן בהרבעה דאחר המעשה אין כאן דבר איסור והא נפרדו שני המינים זה מזה ואי משום הולך הנולד מהן הא כבר כתבתי כיון דנגול באמו מעצמו לאחר הטלת הזרע בה אין עליו שום דבר מאוס שאסרה התורה וצ"ע ח:

והערות

בהרבעה מילתא דלא שכיחא היא ולא גזרו בו קנס: ט ועיין בש"ך כאן (ס"ק ב): י כ"ה הגירסא בכת"י לתרוך וכדפוסים שלתיקי וואוי אל חיג'ארא. כטור שכדפוס' ב"י ודפוס דיהרנפורט הגירסא כ"ל שני המינים" כטור שכדפוס' ב"ח ופרישה ובשאר כתבי היד ודפוסים עתיקים "כל שני מינים". וכדפוס וילנא "כל שני המינים" וט"ס היא: יא) וכתב בחרושי אנשי שם שם דלמ"ד דכיו הוא חיש הבא על הצביה קמ"ל מתניתין דאסור עם החיש ועם הצבי רבשאר חיה ובהמה פשיטא דאסור ולמ"ד בריה כפ"ע היינו שדומה בעורחה לצבי וגם לעז ואילו ידוע שמיין בהמה הוא היה מותר בעז ואלו ידוע שהוא מין חיה היה מותר בצבי:

(ג) [ד] על ידי גוי. כן הוא נר"מ כאן ה"ב, וכחז הכסף משנה הטעם, לאינעיא נש"ס ב"מ פרק הפועלים ז' ע"א אי אמריה לנכרי באיסור לאו שנות, ופסק רבינו לתומרא. ובש"ך ביר"ד סימן רנ"ו [סק"ג] מביא בשם הדרישה הטעם, דגוי מצווה על הרבעת נהמה עיני ר"מ פ"ו דמלכיס, ותמה עליו הש"ך דהא שנת מצוות נטשו ותו לא, ואף דר' אלעזר [סנהדרין נ"ו ע"ג] סובר דנטשו על הרבעת נהמה און קיימא לן כרבנן [שם ע"א], ומה שכתב הדרישה בשם הר"מ אין שם לא רמו ולא רמזיה, ותמה אני מאד ממאור עינינו הש"ך ז"ל, איך אישחמטמיה דעת הר"מ פ"י ממלכיס ה"ו שכתב דכן נח מצווה על הרבעת נהמה והרבעת אילן אלא דלמי נהרג על זה, ועי"ש בכסף משנה הטעם דפסק כרבי אלעזר עי"ש, א"כ דברי הדרישה נכונים, ומה שכתב בפ"ו, הוא טעות המעמיק ונריך לומר פ"י. וכן תמוהים דברי הכסף משנה פ"א דלכלאים ה"ו שכתב, אמה שכתב הר"מ דאסור להרביע אילנות כלאים על ידי גוי וזה לשונו, אין לומר טעם רבינו מחמת דגוי מזהר על הרבעת אילן [כר' אלעזר] דהלא הר"מ פ"ט ממלכיס פסק דלא כווסיה, אלא הטעם משום שנות עי"ש, ותמוה דברי מנאחר נר"מ שם פ"י ה"ו דבני נח מצווים על הרבעת אילן אך דלמי נהרג, א"כ טעם הר"מ מחמת זה, ועיין משנה למלך [פ"א מכלאים ה"ו שכתב כן וגם] בפ"י ממלכיס שם רמו לתמיה ז"ל.

בהמת חבירו

[ה] ועיין ר"מ בפ"ט מכלאים ה"א שכתב אחד נהמה שלו ואחד נהמת חבירו אסור להרביע, והרבותא היא דאע"פ דכתיב בהמתך, מ"מ מרבינן בתורת כהנים [כאן פרק ד' פיס' י"ד] דגם נהמתם אחרים עונרים, וכן נראה דעת הרב המחבר דלא חילקיה, והוא מוסכם ואין חולק על זה.

(ד) [ו] יששיתיהו וכו'. זה פשוט, דאם שחיהו טמאות בודאי עונרים ואסור באכילה מחמת טומאה, ואם אחד טהור ואחד טמא אין מחטבנרין זה מזה לפי מה שפסק הר"מ בפ"א ממאכלות אסורות ה"ג, עי"ש.

שור הבר

(ה) [ז] מדברי והאחד ישרובי. עיין ר"מ פ"ט מכלאים ה"א ה' שכתב לשון המשנה [כלאים פ"ח מ"ו] שור עם שור הנר אין כלאיס, והר"מ לשיטתו בפ"א ממאכלות אסורות ה"ב דשור הנר אין נהמה, אלא יש פוסקים' דשור נר מין חיה הוא ואסור עם השור. ובש"ך יו"ד סי' רנ"ו [סק"ה] תמה על שם הרמ"א שלא הגיה עליו דאסור שור עם שור הנר, ובס"י כ"ח ע"ד גבי כיסוי הדם מביא דעה זו"ל.

אח הבר

(ו) [ח] אבל אווה הבר וכו'. כן הוא בש"ס נבא קמא נ"ה ע"א, ועיין ננמה נדק [סי' כ"ט] שמביאין מכאן ראייה דאווה הנר הוא טהור, דאי לאו הכי למה נריך להאי טעמא דבילי וכו', הא מין אחד טמא ומין אחד טהור בודאי כלאים הם. ועיין פרי חדש [סי' פ"ו סק"ו] וכרתי ופליתי שם סוגיא דנשר, והשיגו על בן הרב [נמה נדק] שכתב שם [בנקודותם אחרון] דטמא וטהור מין אחד. ודרך אגב ראייתי בפרי חדש שם השיג על הש"ך סי' רנ"ו [סק"א] וכמו שכתבתי לעיל [אות א'] והנאני.

(ד) וכן העירו הפרי"ח שם, מעשה רוקח ה' כלאים פ"ט ה"ב. וכן העירו על הש"ך, הנובי והפרמ"ג הגיל הערה א'. ועיין ביאור הגר"א יו"ד סי' רצ"ו סק"ח.

(ה) בחינוך שלפנינו מביאר דאסור אף כשחיה בהמות אינן שלו. ראה הערה ח' שם.

(ו) במנחת יצחק אות ט' העיר ובמשנה ליחא לשון זה, ורק שור הבר מין בהמה. ורבינו נמשך אחר לשון הכס"מ שם בהל' ה', עי"ש. וראה בחינוך הערה י"ב.

(ז) רב האי גאון מביא בכפתור ופרח פ"ח, העטור ה' שחיה ח"ה. והמאירי חולין פ' ע"א כתב שהוא היחמור.

(ח) כפי' רבינו ה' כלאים פ"ט ה"ה מביאר דאיכא תרי גוויי שור הבר, חרא

(ו) [ט] אחר האם שאין חוששין וכו'. לדברי מי שסובר [חולין ע"ט ע"א] דאין חוששין לזרע האב, א"כ פרד הנא מקוסיא ופרד הנא מחמורה כלאים הם ולוקין, כי זה מין קוס וזה מין חמור, אלא מותר להרביע הולד על מין האם, כגון הנא מקוסיא מותר להרביעו על מין קוס כי הוא קוס גמור, אלא על מין האב כגון נא מקוסיא והרביעה על מין חמור לוקין עליו.

(ג) על ידי גוי. וכן מה שאמרו שמי שעבר והרכיב בשאינו מינו, הנוולד מהן מותר הוא בהנאה"ה ובאכילה, ובלבד (ד) ששחיהן בהמות טהורות.

וכל שהן שני מינין בכלל איסור זה, אע"פ שדומין זה לזה". וכל שהן מין אחד, אע"פ שהאחד (ה) מדברי והאחד ישרובי מותרין"ב.

(ו) אבל אווה הבר ואווי ישרובי אינן בהיתר זה, לפי שהן שני מינין, שהישרובי ביציו מבפנים והמדברי מבחוץ. והכוי כלאים עם בהמה וחיה, ואין לוקין עליו מפני שהוא ספק"ב.

ובענין איסור זה, הכל הולך (ז) אחר האם"י, שאין חוששין לזרע האב"י, לפי הנראה מפסק הרב אלפסי זכרונו לברכה"י. ויש מפרשים אחרים"י שפסקו כי מפני שנסתפקו בענין זה בגמרא אם חוששין לזרע האב או אין חוששין, אזלינן ביה לחומרא לעולם.

ולענין אותו ואת בנו חוששין לזרע האב, ואין שוחטין האב עם הבן אם אנו מכירין אותו. ולענין הרבעה וחרשיה והנהגה זה עם זה, אין חוששין לזרע האב להיות נחשב מין אחד עם הבן, כל זמן שהאם מין אחר"י. וזהו העולה מן השמועה עם הפירוש הטוב, בחולין פרק אותו ואת בנו [ע"ט

ט. כמ"ש בפ"ח דכלאים מ"א. י. מביאר בחולין קט"ו ע"א. יא. כמ"ש בפ"א דכלאים מ"ו. יב. כמ"ש בירושלמי פ"ח דכלאים ה"ד, שור עם שור הבר אינו כלאים. יג. חנה ספק בהמה, עיין בפ"ב דבכורים מ"ח י"ד. אם היו אמותיהן מין אחד מותר להרכיבן זה על זה, ואם היו שני מינין אע"פ שאביהן מין אחד אסור להרכיבן. טו. בקצת כת"י נוסף "כלל". טז. חולין ריש פרק אותו ואת בנו. ח. תוס' שם ע"ט ע"א ד"ה ע"ל. יח. עיין מנחת יצחק סי' ד"ה על כן.

שם דלמאן דאמר אין חוששין, פרי עם האם שרי, ולמאן דאמר חוששין פרי עם האם אסור. אלא פרי עם האב ודאי אסור אפילו למאן דאמר חוששין, דכמו דעם האם אסור דיש נה שני לזדין והאם אינה רק מין אחד, כן עם האב דהאב אינו רק מין אחד והוא מעורב משני מינים, כי לזרע האם חוששין לדברי הכל.

על כן דברי הרב המחבר נריך עיון גדול, שכתב אין חוששין לזרע האב להיות נחשב מין אחד עם הבן וכו', נראה מדבריו דזה הוא החומרא אי אין חוששין, ולמאן דאמר חוששין מותר פרי עם האב, והוא דבר תימה כמו שכתבנו, דאפילו עם מין האם אסור, אף דודאי חוששין לזרע האם, כיון דמעורבת משני מינים ומין האם רק לז אחד, והוא הדין נהאב, דהאב הוא רק מין אחד וזה יש שני מינים, כיון דלזרע האם חוששין בודאי. הכלל, דחומרא דחוששין דמסופקים לדעה זו, היינו דאסור אף פרי עם האם, ונא מחמורה ומקוסיא אסור להרביעם, דילמא אין חוששין והרי כל אחד מין כפני עצמו, והוי אין חוששין לתומרא, עיין ש"ס שם ור"מ שם ושו"ע סי' רנ"ו ס"ט ותפן, ועיין ר"מ שם שדגרינו תמוהים, ועיין כסף משנה ושו"ע, ודברי הרב המחבר ז"ע"י, ועיין היטב בש"ס ור"מ כי קילרתי. שוב פקחתי עיני ומלאתי בש"ך שם [סק"י] מפורש דכדרי שפרי עם האב לוקין, עי"ש והנאני.

שהוא חיה, ואחר הוי מין שור, ועליו קאי הרמ"א לעיל סי' כ"ח. ועיין משנה ראשונה כלאים פ"ח מ"ו. וכפי' וב"ח יו"ד סי' ק"ח בשם הערוך.

(ט) ובשרית חת"ס יו"ד סי' ע"ד רתה הראיה מהגמ' משום דלאו הבר אין מסורת, ומה מוכח דהוי כלאים, דאליכ היה נאכל במסורת של אוח. אולם בפסיקתא זוטראתא פרשת שמני מביאר שאוח הבר נאכל במסורת דור אחר דור כחתיגולת ואוח.

(י) הפעשה רוקח ה' כלאים פ"ט ה"ו האריך בכיבוד דעת הרמב"ם. וכדעת החינוך ראה מנחת יצחק אות י"ג ושיירי מנחה.

מיקרי אלא כדרך עיסה של אדם שמתור לו באכילה, וכן שללה משמע כרוב שלל, וכן דישו משמע כרוב דיש שמתור לאדם, ולזה נתכוון רש"י ופי' ג"כ כתוס' דישו הראוי לו ומ"מ צריך לזה כרוב דיש, וכתוס' בכורות, ואין להאריך. ומ"מ קושייתו תו לק"מ:

ומ"ש תיפוק ליה דגזל גוי אסור כי היכי דאמרינן גבי פועל, ושוב תירץ מקיש נחסם לחוסם. אולי חסר בדבריו שורה אחת כי א"א להבין קושיא שלו ותירוצו. קרא כתיב פועל אוכל ואסור ליתן ככליו, וממעט קרא גוי דמותר ליתן אפי' לכליו [ב"מ פ"ז ע"ב], הא דמותר לאכול פשיטא ק"ו בשל ישראל אוכל בשל גוי מיבעיא, אלא הא דאסרה ליתן אל כליו מזה ממעט גוי, ואהא שקלינן וטרינן אי גזל גוי מותר פשיטא דמותר ליתן אל כליו, וא"כ הכא בבהמה שמתרת לדוש אצל גוי בלא חסימה ותאכל מתבואתו פשיטא אפי' [אין] גזל גוי אסור מ"מ השתא בשל ישראל אכלה בשל גוי מיבעיא, ולא אתי ש"ס אלא לומר דאסור אפי' לחסום פרתו של ישראל כדרישת גוי, והאי מנא למקלף מפועל, ונחסם וחוסם מה ענין להכא, ע"כ חסרים איזה תיבות בדבריו, יבאר דבריו ואעין עליהם. מ"ש ברש"י דפירש דישו שלך, כבר כתבתי פירושו לעיל:

מ"ש רש"י בע"ז נ"א [ע"א ד"ה אין] דפירש סריס מחמת חולי. משום דנח זקן הוה ואפשר נמי סריס מחמת חולשא, אבל מחוסר(י) איברי זרע לא הוה, ומסתמא אתך כמותו, אע"פ דלא דרשינן עתה אתך בדומה לך, מ"מ כל מה דאפשר כפשוטו מפרשי'. וכמדומה לי שכבר ראיתי במפרש אחד ואיני זוכר עתה, ואין פנאי לבקר בספרים בשביל דיוק הלז:

מ"ש מראב"ד פ"א מכלאים [ה"ג], אם כי הרא"ש מייתי מראב"ד תמים דעים וזהו הראב"ד בהשגות, ותרי ראב"ד הוה יא, מ"מ נ"ל פשוט דט"ס הוא בהשגה דפ"א מכלאים וצ"ל דאיבעיא איפשטא לחומרא, כמ"ש ר"ן פרק תולין [קל"ט ע"א] דמייתי כ"מ שם, והיינו לשיטת רמב"ם הקשה דס"ל דלא כר' חידקא א"כ איפשטא איבעיא לחומרא, ומשו"ה

לא הקשה מל"מ סוף הלי' שכירות [פיי"ג ה"ג] אלא מסמ"ג [לארין קפ"ד] ולא מראב"ד בהשגות, כי ט"ס כלי ספק. ומה שתירץ שעה"מ [שם] וכן בעצי ארזים [סי' ה' סקכ"ג] דסמ"ג לטעמיה דס"ל לא יעשה לאסור מלאכות גוי [לארין ע"ה]. דבריהם מאוד תמוהים הא האי מכילתא כפי' בא [פרשה ט'] גבי י"ט של פסח, ואהאי קרא קאי, ושם [י"ב ט"ז] הביא רש"י והאריך רמב"ן, נמצא עיקר קרא באיסור לאו כתיב, איך קאמר ש"ס [ב"מ צ' ע"א] שבת דאיסור סקילה, הא קרא בלאו כתיב. ומה שנלע"ד בישוב סמ"ג, דהנה החוסם פרה עובר משום צער בעלי חיים דאורייתא, אע"ג מה שאנו עושים לצרכינו ליכא משום צער בעלי חיים, כמ"ש ד"מ שם בא"ע סס"י ה' לענין מריטת הנוצות, וכ"כ רמב"ן בפרק יג שילוח הקן, מ"מ השתא דאסור רחמנא לחסום מגזירת הכתוב, העובר וחוסם עובר גם על איסור צער בעלי חיים. והשתא ה"נ אם אסרו חז"ל אמירה לנכרי, אע"ג דמדרבנן בעלמא אסור, מ"מ ממילא אי עבר אדרבנן עובר על צער בעלי חיים דאורייתא, והשתא הוה איבעיא בס"י דאורייתא אי אית ביה משום צער בעלי חיים או לא. וגם כזה א"ש דקבעי בפרתי ולא בפרתך, דכשל גוי אין איסור צעב"ח מוטל על ישראל שאין מוזנתה עליו. והשתא דלא איפשטא ס"ל לסמ"ג אזלינן להחמיר:

מ"ש מש"ס זבחים קט"ז ע"א אמר רבה ולאורינהו שרי. אדרבה משם מוכח איסור אמירה, דפשיטא לאורינהו שרי השתא דבר עבירה שרי מכ"ש לאורינהו דרכי מצוה שהם עובדים בו ה' לריח ניחוח לפניו פשיטא דשרי ומצוה איכא, אע"כ בעלמא גזר[ן] רבנן, וקמ"ל הכא במקום מצוה לא גזר[ן]. ולא דמי לשבת אע"ג גוי ששבת חייב מיתה מ"מ אסור לומר בשל לך, התם לא צריך לייחד לו מלאכה אלא ילמדנו לעשות שום מלאכה היום לפטור מחיוב מיתה, אבל סדר הקרבה צריך לעמוד אצלו ולהורות לו דינים ובהא לא גזרו רבנן:

מה שמצא בספר נתיב עולם ה', דאע"ג דאיבעיא לא איפשטא מ"מ לכתחילה אין לעשות כן, משמע כדיעבד אי עביד לא קושי' ליה, נכון הוא:

סי' י"א, וח"כ אות ה' סי' פ"ב, שהראב"ד שב"תמים דעים ובעל ההשגות הוא אחר.
(יב) ר"ל בפרשת שלוח הקן דברים כ"ב ו'.
(יג) צ"ל: באיסורא.
(יד) נדע"ל: נתיבות עולם וני' בוילנא חפ"ב.
תודפס מאתרו אוצר החכמה (2892) [375]

יא) כונת מרן הראב"ד שהרא"ש מביא הוא הראב"ד שב"תמים דעים, והוא אינו בעל ההשגות, [וצריך להגיה: דעים וזאין זה הראב"ד, וראה שו"ת יו"ד סי' של"ט ר"ה ולכאורה, ובהערה סס], וכ"כ בשו"ת ת"ו סי' כ"ד ר"ה והיה אפשר, ועע"ש. אמנם כבר ביור בשם הגדולים לחיד"א ת"א אות א' חתם סופר <שו"ת. מהזורח חדשה> - ה"ת"מ / סופר, משה בן שמואל [עמוד 375] (2892)

